

משרד החינוך
המזמירות הפדגוגית
הפיקוח על הוראת הלשון
בבתי הספר העל-יסודיים במגזר החרדי

דגם תשובות לשאלון – עברית: הבנה הבעה ולשון, עולים חדשים סמל שאלון 075-284, קיץ תשפ"ב

חלק א' – שאלון 70%

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

טקסט א' (18 נקודות)

על הנבחן לענות על כל השאלות 1-6

1. א. ההרגשה העלולה לחדור לליבו של עובד האדמה היא שהצלחתו באה לו בזכות שכלו ובזכות כוחו. (1)
- ב. איכר המעבד את שדותיו עובד בחריצות ויודע איזו פעולה יש לבצע בכל זמן. / אחרי עבודה קשה ומפרכת הוא קוצר יבולים יפים ומסגל את ההצלחה לכשרונותיו. / שמחת ההצלחה עלולה לגרום את האדם לשכוח למי שייכת הארץ, מי הבעלים האמיתיים של האדמה. (1)

סה"כ – (2) נקודות

2. בעקבות העובדה שהאדם נמנע מעבודת האדמה בשביעית ושובת ממלאכה בשבת.

סה"כ – (3) נקודות

3. א. ממה נתפרנס בשנה השביעית, אם איננו עובדים באדמה וכל הפירות הפקר? (2)
- ב. המיוחד בברכה לאחר שש שנים הוא דווקא כאשר כוח הקרקע כבר נחלש, תצמח כמות כפולה ומכופלת של יבול שיספיק לשלוש שנים. (1)

סה"כ – (3) נקודות

4. א. הכוונה של הכותב במילים "ברכה זו" היא לברכה שהייתה בשנה השישית. (1)
- הדמיון הוא שבשניהם הברכה היא באיכות / הכמות הייתה קטנה והספיקה לצורכיהם. (1)
- ב. נקודת הדמיון בין השבת לשמיטה: ביום שישי לכבוד שבת הייתה ברכה במן / כשמדדו – מצאו כמות כפולה. גם לפני שנת השמיטה הייתה ברכה ביבול השנה השישית / לקטו ומצאו כמות גדולה יותר. (2)

סה"כ – (4) נקודות

5. א. הסיבה שלא כולם זוכים לקבל את הברכה בשמיטה באותה צורה היא כי הברכה מותאמת לדרגת הביטחון של האדם, וזו שונה מאדם לאדם (2) / כי מי שביטחונו חזק יותר יקבל את הברכה באיכות ללא צורך בעבודה, לעומת זאת מי שדרגת ביטחונו נמוכה יותר יקבל את הברכה בכמות ויאלץ לעבוד יותר. (2)
- ב. פסוק מהמאמר: "ה' צלך על יד ימינך" (1)
- ג. בכל יום ובכל זמן ה' מתנהג עם האדם לפי רמת הביטחון של האדם בה'. (1)

סה"כ – (4) נקודות

6. גורמים לגלות ישראל: מצד יושבי הארץ - חוסר אמונה בה' שלא שמרו שמיטה כשהיו בארץ ישראל. (1)
- מצד הארץ - הארץ הקפידה על שלא ניתן לה לחזק את האמונה של ישראל בה' / הארץ עצמה הקפידה על חילול השביעית, כי אינה רוצה להחמיץ את הזכות לחזק את ישראל באמונה. (1)

סה"כ – (2) נקודות

טקסט ב' (12 נקודות)

על הנבחן לענות על השאלות 7-9

7. א. "מטרת הכניסה לארץ היא לצורך קיום מצוות השמיטה". (שורה 18) / ואילו השמיטה היא... יעד הכניסה לארץ ישראל

(שורה 22). (1)

ב. עם ישראל התנחל בארץ ישראל כמו כל עם הכובש ארץ אחרת. (2)

ג. רכיב זה משמש טענת נגד. (1) מילה המוכיחה זאת: לכאורה / אולם / (להוציא מכל לב) (1)

סה"כ – (5) נקודות

8. השלמת הטבלה:

שמיטה	שבת
שש שנים תעבוד באדמה ובשביעית תישמטנה...	ששה ימים תעשה מלאכה ובשביעי תשבות (2)
השמיטה היא המטרה שבשבילה נכנסו עם ישראל לארץ ישראל. (2)	השבת היא המטרה שבשבילה נברא העולם.

סה"כ – (4) נקודות

9. א. שבעים שנות גלות בבל הם כנגד שבעים שנות השמיטה שלא שמרו עם ישראל. / כאשר יצאו ישראל לגלות הארץ שבתה

ולא עבדו בה, כך השלימו את השביתה מעבודת האדמה כנגד השנים שבהן עבדו בשמיטה. (1)

ב. "במוצאי שביעית בן דוד בא" (2)

סה"כ – (3) נקודות

10. מחוון לסקירה. (20 נקודות)

מחוון לסקירה (20%)			
על הנבחן לענות על שאלה 10. * נבחן שכתב עד 30 מילים – יקבל 0 בכל התבחינים. * נבחן שכתב 30-90 מילים – יופחתו לו 20% מכל תבחין. זאת בנוסף להפחתה בגין תוכן חסר.			
פירוט	הטקסטים		אחוזים
תבחינים	טקסט 1 רב בייפוס (תשמ"ט)	טקסט 2 הרב גרינוולד (ללא תאריך)	
א.תוכן המידע-תמציתיות, דיוק ועודפות. 100% - 9 נק'	1. המידע הרלוונטי לסקירה הדומה והשונה בין מצוות השמיטה למצוות השבת		
	* פרטי המצוות (1) השנה השביעית והיום השביעי מכונים בשם " <u>שבת</u> ". (2) בשתייהן נמנעים ממלאכה במצוות ה'. (3) קיים הבדל בסוג המלאכה: בשמיטה - הימנעות מעבודות האדמה, ובשבת - הימנעות ממלאכת מחשבת.		
	1 נק'	✓	✓
	1 נק'	✓	✓
	1/2	✓	
	* מטרות המצוות (1) בהימנעות ממלאכה – חיזוק האמונה בה': האמונה שהקב"ה הוא <u>אֲדוֹן</u> העולם ע"י ביטול תחושת הבעלות / ההכרה שלה' הארץ ומלואה כי הוא ברא את העולם בשישה ימים / בשמיטה - חיזוק הביטחון כי ה' הוא <u>הַזֶּן וּמַפְרֵס</u> אותנו.		
	1 נק'	✓	✓
	* המצוות כמטרה השבת היא המטרה של <u>בריאת העולם כולו</u> , ואילו השמיטה היא מטרת <u>הכניסה לארץ ישראל</u> .		
	1 נק'	✓	
	* שכר המצוות בעקבות קיום "שבת הארץ", ובזכות שמירת שבת כהלכתה - תבוא הגאולה.		
	1 1/2 נק'	✓	
רלוונטיות ועודפות			
2. כל המידע הכתוב רלוונטי לדרישות המטלה (מהימן ומדויק). 3. הושמט מידע לא רלוונטי. 4. הכותב נמנע מחזרות מיותרות.			
3 נק'			
סה"כ			
9 נק'			
5. טקסט עצמאי (לא מהוקשר) * כתיבה של <u>פתיח מכליל</u> המציג את הנושא - 1 נק' * התמקדות בנושא ולא במאמרים או בכותבים - 1 נק'			
2 נק'			

ב.ארגון	6. עיבוד המידע: העתקה מושכלת או פרפרזה (לא 'העתק הדבק'), שימוש בהכללות	1 נק'
המידע-	7. לכידות ובהירות "זרימה" טובה בטקסט מנושא אחד לאחר שזירה בין הרעיונות המשותפים בטקסטים ופירוט הייחוד שבכל טקסט	1 נק'
100%- 5 נק'	8. קישוריות בין חלקי הטקסט שימוש בקשרים המתאימים למבנה הלוגי של הטקסט ולתוכנו	1 נק'
	סה"כ	5 נק'
ג.אזכור המקורות	9. המידע המופיע בטקסט מיוחס לכותבים המתאימים.	1 נק'
ודרכי	10. אזכור מקורות המידע בגוף הטקסט ובסופו הוא על פי נורמות כתיבה	1 נק'
המסירה-	11. שימוש בדרכי מסירה שונות (לפחות שתיים) (אם נעשה שימוש בפועלי הבעה או אמירה יש לשים לב לדיוק מבחינת המשמעות).	1 נק'
100%- 3 נק'	סה"כ	3 נק'
ד.לשון, מבע ותקינות	12. ניסוח: הניסוח בהיר, ענייני והולם את אופי הכתיבה. לדוגמה, הבחנה בין לשון כתובה ללשון דבורה, הימנעות מחזרה על מילים	1 נק'
100%- 3 נק'	13. תקינות תחבירית: * נעשה שימוש במבנה משפט תקין. * המשפטים שלמים ובנויים כהלכה ואינם ארוכים מדי.	1 נק'
	14. פיסוק: שימוש נכון והולם בסימני פיסוק	1/2 נק'
	15. מורפולוגיה וכתיב: שימוש תקין בפועל ובנטייתו, בשם העצם ובהטיותו, התאמה במין ובמספר, שימוש תקין במילות היחס, בהצרכה וביידוע השם	1/2 נק'
	סה"כ	3 נק'

פרק שני – תחביר (20 נקודות)

ענה על ארבע מתוך חמש השאלות 11-15 (לכל שאלה 5 נקודות)

11. א. בכל דור ודור משלים פועל _____ יהודים _____ נושא _____ מצוותיה _____ משלים שם (3)

ב. בעל הפרדס יכול לקטוף לעצמו מפירות שביעית כמות לאכילת שלוש סעודות ולא כמות גדולה. (2)

סה"כ – (5) נקודות

12. צירוף בלשון רבים ושכתוב המשפטים בהתאם: (לכל משפט - 1 נקודה)

- עבודות האדמה מושבתות בשנה השביעית. (1)
- הקשיים הגדולים של עובד האדמה הם לראות את השדות שוממים במשך שנה שלימה. (1)
- היבולים של השישית הספיקו לשלוש שנים. (1)
- חממות חדשות של ירקות עלים הוקמו מחוץ לשטח ארץ ישראל לפני שנת השמיטה. (1)
- מפעלי המזון המשווקים סלטים מוכנים הודיעו כי כל הסלטים מיוצרים מיבול חו"ל. (1)

סה"כ – (5) נקודות

13. א. מילות קשר:

- כי (1)
- כדי (1)
- אלא גם (1)
- למרות (1)

ב. נציגי קרן השביעית תומכים באלפי חקלאים ובמשפחותיהם בכל רחבי הארץ. (1)

סה"כ – (5) נקודות

14. א. קרן השביעית מארגנת כנס לחקלאים שומרי שביעית, **כי** (1) **הם** (1) צריכים עידוד כדי לעמוד באתגרים של השנה הזו. /

חקלאים שומרי שביעית צריכים עידוד כדי לעמוד באתגרים של השנה הזו, **לכן** (1) קרן השביעית מארגנת **להם** (1) כנס.

ב. המצב הכלכלי בישראל הורע בעקבות מגפת הקורונה, **למרות זאת** (1) בשנת תשפ"ב עלה מספר החקלאים השומרים

שמיטה. / בשנת תשפ"ב עלה מספר החקלאים השומרים שמיטה, **למרות שהמצב** (1) הכלכלי בישראל הורע בעקבות

מגפת הקורונה.

ג. **אם** (1) המורות תשתתפנה בהשתלמות להוראת דיני שמיטה, תהיינה **להן** (1) דרכים ללמד את התלמידות הלכות אלה

באופן מוחשי יותר. / המורות תשתתפנה בהשתלמות להוראת דיני שמיטה **וכך** (1) תהיינה **להן** (1) דרכים ללמד את

התלמידות הלכות אלה באופן מוחשי יותר. / המורות תשתתפנה בהשתלמות להוראת דיני שמיטה, **כדי שתהיינה** (1)

להן (1) דרכים ללמד את התלמידות הלכות אלה באופן מוחשי יותר.

סה"כ – (5) נקודות

15. תיקון שיבושים :

- סיפורים אישיים ושאלות בנושא שמיטה **מתפרסמים** בגיליון "גיבורי כוח". (1)
- בשנת שמיטה הופך **בית הכנסת** שביישוב לבית מדרש גדול. (1)
- קרן שביעית פרסמה תמונות של שדות **שוממים** ובהם שלטים: "כאן שומרים שמיטה". (1)
- חקלאים מאחסנים **את** כלי המלאכה שלהם למשך כל שנת השמיטה. (1)
- הרוצה לקחת מפירות הפקר חייב להיזהר מאוד לא לקלקל **את** העצים שאינם הפקר. (1)

סה"כ – (5) נקודות

פרק ג' – שם המספר ומערכת הצורות (30 נקודות)חלק I – שם המספר (6 נקודות)**16. שאלת חובה :**

א.

- שלושת אלפים שלוש מאות שלושים ושמונה. (1)

• הרביעי (1)

• ארבעה (1)

• האחת עשרה (1)

ב.

• שני (1)

• חמש עשרה (1)

סה"כ – (6) נקודות

חלק II – פועל, שם ומילות יחס (24 נקודות)ענה על ארבע מבין חמש השאלות 17 – 21. (לכל שאלה 6 נקודות).**17. א. שם תואר (3)**

ב. ססגוני (1)

ג. מקומות (1)

ד. בנייה (1)

סה"כ – (6) נקודות

18. א.

- יהודי שומר שמיטה נהפך **לאדם** חדש. (1)
- החקלאים חייבים להאמין **ביכולת** של הקב"ה לפרנס אותם. (1)
- ב. לפניכם שני זוגות משפטים. בכל אחד מן המשפטים **הקיפו** את מילת היחס המתאימה.
 - ביישוב קוממיות נלחמו **על** הזכות לשמור שביעית. (1)
 - החקלאי צריך להילחם **ביצר** הרע כדי לשמור שמיטה כהלכה. (1)
 - כל ירקן מכיר **את** הלקוחות שלו, ולפי הדרישות שלהם הוא מזמין סחורה. (1)
 - אם ירקן לא מכיר **בטעות** שלו, חברת ההשגחה מפסיקה להשגיח על התוצרת שלו. (1)

סה"כ – (6) נקודות

19.

סיימת
הוציא
התפלא
גילה
הגיב
הראה

סה"כ – (6) נקודות

20.

א. נ-ק-י (1), ניקיון (1)
ב. י-א-ש (1) יאוש (1)
ג. כ-נ-ס (1) כניסה (1)

סה"כ – (6) נקודות

21. בכל משפט הקיפו את הפועל המתאים מבין האפשרויות.

- שמיטת כספים **גרמה** לאנשים לא להלוות כספים לאחרים בשנה השישית. (1)
- חז"ל תיקנו לכתוב שטר פרוזבול כדי **לסייע** לעניים ללוות כספים גם בסמוך לשנת השמיטה. (1)
- יהודים רבים **מחזקים** את שומרי השמיטה. (1)
- "קרן השביעית **העבירה** לשומרי שמיטה תרומות מתושבי חוץ לארץ. (1)
- עוברים ושבים שראו פרדס הפקר פתוח, **קטפו** מהפירות ואכלו. (1)
- המועצה המקומית **מקימה** בית דין מיוחד לענייני השמיטה. (1)

סה"כ – (6) נקודות

חלק שני – פרק ד' שאלון 30% - לנבחנים ללא ציון בית ספרי
הבנת הנקרא (25 נקודות)

1. על הנבחן לענות על כל השאלות 1-5

א. השגת הפרנסה / שיפור תנאי הקיום / הפקת רווחים נאים תמורת היבול (1)
 ביסוס המעמד (1).

ב. תוצאות שליליות חברתיות :

תחרות חברתית תובענית (1) תרבות שבה 'הכול מגיע לי' (1) תחושת קיפוח (1).

סה"כ – (5) נקודות

2. שלא נגמר (3)

סה"כ – (3) נקודות

3. א. האטה – צמצום הפעילות הכלכלית / הפסקת חלק מן הפעולות הקשורות ביבול, כגון מסחר. (1)

עצירה מוחלטת – הפסקה מוחלטת של עבודות שדה כגון זריעה וקצירה. (1)

ב. הרפיה מכוונת לעצירה. (2)

"ושבתה הארץ שבת לה". ... שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור... / אין לבצע פעולות באדמה : לא לזרוע בשדה ולא לזמור

בכרם. (2)

סה"כ – (6) נקודות

4. א. שתי הגבלות :

להימנע מקבלת תשלום עבור גידולי הקרקע. / אין לנצל את הקרקע למען התועלת האישית. / אינו רשאי לעשות ברכשו

ככל העולה רוחו (1)

אין לעבוד את האדמה / אין לזרוע ולחרוש ולאסוף יבול. (1)

ב. לטווח הקצר : הניתוק הזמני מההישגיות מכון את המבט פנימה, אל הפן הערכי. / מחזיר לאדם את האיזון האנושי. /

מחנך להעניקה לדלים. (2)

לטווח הארוך : המסר שהרכוש אינו ערך בפני עצמו יישאר בליבם גם בשש השנים הבאות / גם בשנים הבאות הם לא

ישובו להיות עבדים נרצעים לרכושם כמו לפני כן. (2)

סה"כ – (6) נקודות

5. א. מצוות השמיטה מחייבת את החקלאי להפקיר את היבול שגדל, לתת לאחרים רשות להיכנס לרשותו ולקחת לעצמם

מהפרות, כך הוא כובש את יצרו ומתחנך לתת משלו. / החקלאי רואה את פועליו ואת העניים לוקחים מהפרות שגדלו

בשדהו ואינו מוחה בידם אלא מאפשר להם לקחת מהם. (3)

ב. ההעניקה לדלים מטפחת את החשיבה על הזולת ואת פתיחת הלב והכיס לכל נצרך. / היא חותכת בבשר החי של יצרי

הקניין, המותרות וה"מגיע לך", ההורסים את אישיותו ואת רקמות החברה (2)

סה"כ – (5) נקודות

6. מחוון לטיעון: יש לבדוק היקף כתיבה של 150-200 מילים.

על כתיבה בהיקף של 100 מילים – יש להפחית 20% מהנקודות על שאלה זו.
למטה מכך – יש להפחית באותו יחס.

בתבחינים – ארבע רמות, מן הגבוהה (1) לנמוך (4).

רמות: /	רמה 1	רמה 2	רמה 3	רמה 4
תבחינים להערכה	85%-100% של הנקודות	70%-84%	55%-69%	0%-54%
א כללי (3 נק')				
* מטרת הכתיבה	* מסירת מידע כולל ומהימן, להציג דיון מעמיק ולשכנע את הקוראים			* הכותב מסר מידע חלקי או מידע שבחלקו אינו מהימן לא ערך דיון ולא הצליח לשכנע את הקוראים.
* מודעות לידע קודם של הנמענים	* הבהרה של נושאים ורעיונות שייתכן שאינם מוכרים לקוראים			* טקסט מהוקשר מדי/ טקסט שאינו עצמאי
ב תוכן ומבנה (12 נק')				
* עמדה	* הצגת עמדה ברורה בנושא הנדון (בכלל זה התלבטות)			* אין עמדה/ העמדה אינה ברורה ובולטת.
* הנמקה	* הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים הקשורים היטב לטענה			* הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או לא קשורים לטענות
* ביסוס	* ביסוס מוצק באמצעות עובדות, פריטי מידע, דוגמאות, הסברים, ציטוטים			* אין ביסוס/ ביסוס חלקי/ לא רלוונטי.
* הרחבה ופרופורציה	* פיתוח כל רעיון במידת הרחבה מתאימה ושמירה על פרופורציות בין חלקי התוכן			* אין פיתוח או הרחבה מתאימה/ פרופורציות לא הולמות בין חלקי התוכן.
* רלוונטיות	* הצגת מידע רלוונטי ללא סטיה			* הצגת מידע לא רלוונטי לנושא
* לכידות וקישוריות	* לכידות רעיונית מיטבית לאורך כל החיבור באמצעים שונים/ בקשרים מתאימים כגון חזרות קסיקליות, אזכורים והבהרות של התוכן			* לכידות רעיונית קלושה ביותר/ אין לכידות אין קישוריות או הקישוריות לקויה/ לא מתאימה
* פתיח וסגיר	* פתיח מכל סוג שהוא הרלוונטי לנושא			* אין פתיח או פתיח עמום/ מבולבל.
	* פתיח המסביר היטב את הבעיה/ הקונפליקט העומדים בבסיס המאמר ומציג את טענת הכותב/ת			* אין הצגה ברורה וחד משמעית של הבעיה/ הקונפליקט / טענות הכותב.
	* סגיר המציג מסקנה או סיכום מהלך הטיעון (בלי חידושים)			* סגיר שיש בו חידוש או שאינו מסכם / שאינו מציג מסקנות או אין סגיר כלל
ג מבע (5 נק')	* משלב לשוני בינוני- גבוה, אוצר מילים וצירופים מגוון, דרכי			* משלב לשוני נמוך או צרימות משלבויות לא מכוונות, אוצר מילים

מסיכרה מדויקות ומגוונות (אם נסמך על דברי אחרים)			וצירופים דל, חוסר הקפדה על מסירת דברים בשם אומרם
ד תקינות (5 נק')			
*היצג	*היצג מיטבי (עימוד מיטבי, חלוקה נכונה לפסקות)		* חוסר הקפדה על מוסכמות הכתיבה
* תחביר	* משפטים תקינים מבחינה תחבירית, בכלל זה שימוש תקין במילות יחס וביידוע		* משפטים שאינם תקינים, בכלל זה שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע
* צורות	* שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם		* שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם
* כתיב	* כתיב נכון		* ריבוי שגיאות כתיב (אינו חל על תלמידים בעלי דיסלקציה).
* פיסוק	* פיסוק קביל		* ריבוי שגיאות פיסוק

סה"כ – (25) נקודות

תחביר ומערכת הצורות – 50 נקודות

שאלה 7 - חובה

7. א. במשך שנת השמיטה החקלאים לומדים תורה במקום לעבוד בשדה . (9)

ב. מצווה מן התורה להפקיר פירות שביעית, לכן (1) אסור לבעל השדה לנעול את שער הכניסה. אם (1) הוא

חושש מגניבה, מותר לו לנעול את השער, אבל (1) צריך להודיע היכן המפתח נמצא כדי (1) שמי שרוצה

יוכל להיכנס ולקחת מהפירות.

ג. "המרכז להתיישבות" מציע פעילות **חשובה** (1) בעניין השמיטה. המורים יכולים להפעיל את **התלמידים** (1)

בשעות **הלימודים** (1). יש לתאם מראש את שעת **הפעילות** (1) ולבחור **הנושא** (1) לפעילות מבין רשימת

הנושאים.

ד. הם חששו לאבד את כספם בשמיטת הכספים. (2)

סה"כ – (20) נקודות

ענה על **שתיים** מבין שלוש השאלות 8-10.

8. א.

(1) תתקדש (1)

(2) מרוסק (1)

(3) מוכר (1)

(4) נשארו / הושארו / השאיר (1)

(5) פרסמו (1)

ב.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
מַחֲרֵשָׁה (1) גָּנָן (1) שְׁמָטָה (1)	מִשְׁאֵית (1) פְּרִדָּסָן (1) בְּרָכָוֶן (1)

ג.

- שלטים גדולים. (1)
- פתרונות יצירתיים. (1)

ד.

- שנה גשומה. (1)
- הכשר מהודר. (1)

סה"כ – (15) נקודות

9. א.

- (1) להתחזק. (1)
- (2) להישמר (1)
- (3) לשבות (1)
- (4) ללמוד (1)
- (5) לקדש (1)

ב.

- (1) רכוש שלי (1)
- (2) פירות שלהם (2)
- (3) מידותיו (2)

סה"כ – (15) נקודות

10. א. הערה לבודקת: על תשובה נכונה בכל משפט 2 נקודות.

- (1) המילה את אינה חסרה.
- (2) חייבים להפקיר את הפרות הקדושים.
- (3) אין לשלם לוועד הבית את התשלום עבור עבודה האסורה בשמיטה.
- (4) המילה את אינה חסרה.
- (5) אם המזגן מטפף לגינה ואינו מתכוון להשקות, מותר להפעיל את המזגן.

ב.

- אֶקְדָּשׁ (1)
- חֲשׁוּבוֹת (2)
- אֶסוּרִים (2)

סה"כ – (15) נקודות

בהצלחה!